

О.М.Ігнатович,
кандидатка психологічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу психології праці
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України,
м.Київ

ІНСТРУМЕНТИ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ

Актуальність проблеми кар'єрного консультування викликана процесами інформатизації освіти, а також зміною в суспільстві ставлення до кар'єрного розвитку й професійної діяльності, появою у педагогічних працівників потреб у прогнозуванні, плануванні цілей особистісно-професійного розвитку та пошуку можливих шляхів їх реалізації [1]. Враховуючи складність кар'єри педагогічного працівника як явища, процесу і результату його професійної діяльності, підкреслюємо важливість розробки та впровадження технологій психологічного консультування з проблем кар'єрного розвитку педагогічних працівників, здійснених в процесі виконання науковими співробітниками відділу психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України науково-дослідної роботи «Психологічний супровід навчання різних категорій дорослого населення» (2017-2019 рр.).

В процесі реалізації завдань цієї науково-дослідної роботи науковцями обґрунтовано та апробовано методи і засоби кар'єрного консультування, серед яких: 1) психодіагностична програма виявлення і оцінки кар'єрних компетенцій педагогічних працівників; 2) програма консультативної діяльності, метою реалізації якої є вдосконалення рефлексії, самоконтролю, формування професійної мобільності та успішності як особистісних якостей педагогічних працівників, а також побудова ефективних моделей поведінки, діяльності та міжособистісної взаємодії; 4) програми корекції індивідуальної концепції професійної кар'єри педагога та профілактики регресивного розвитку особистості, цілями реалізації яких є – активізація психологічних механізмів формування у педагогів ставлення до себе як до відповідальної та впевненої в досягненні професійних цілей особистості, усвідомлення своєї індивідуальної неповторності, успіху; а також попередження професійної деформації та емоційного вигорання.

На засадах особистісно-професіологічного підходу розроблено технології кар'єрного консультування в системі психологічного супроводу навчання дорослих, що включають принципи, моделі, форми професіографічних, консалтингових, коучингових технологій психологічного консультування педагогічних працівників з проблем побудови та реалізації освітньо-професійного шляху особистості [2]. Розроблені технології консультування з питань кар'єри дозволяють вирішувати широкий спектр

найрізноманітніших проблем, сприяють більш успішному та цілеспрямованому-професійному розвитку особистості. Такі технології включають процедури: виявлення і оцінки кар'єрних компетенцій (особистісних характеристик, емоційно-вольових якостей, здібностей, загальної і соціальної самоефективності особистості); консультативної діяльності щодо вдосконалення рефлексії, самоконтролю і формуванні успішності як особистісної якості суб'єкта кар'єри; побудови ефективних моделей поведінки, кар'єрної діяльності та успішної міжособистісної взаємодії; профілактики регресивного розвитку особистості, попередження професійної деформації та емоційного вигорання; корекції індивідуальної концепції суб'єкта кар'єри.

Технологія професіологічного моніторингу розроблена для вивчення динаміки педагогічних спеціальностей на ринку праці та оцінки професійно важливих для сучасного інноваційного педагогічного працівника якостей. Результатом професіологічного моніторингу є формулювання висновків на підставі науково-обґрунтованого, діагностико-прогностичного, планово-діяльнісного спостереження за станом і зміною педагогічної професії на ринку праці; розробка професіографічного забезпечення для нових педагогічних спеціальностей та його впровадження у психологічне консультування з питань кар'єрного розвитку педагогічних працівників.

Технологія профконсалтингу включає програму, методи, форми, прийоми психологічного консультування професійних груп та колективів з питань інноваційного розвитку освітніх закладів та проблем розвитку педагогічних колективів. Адже в умовах сьогодення для забезпечення конкурентоспроможності навчального закладу необхідно забезпечити якість надання освітніх послуг на основі вивчення попиту споживачів. Тобто загальним результатом профконсалтингу є прогностичний висновок про оптимальні шляхи узгодження можливостей освітніх закладів, педагогічних колективів та потреб споживачів освітніх послуг.

Технологія кар'єрного коучингу є інструментом для консультанта-коуча, що здійснює індивідуальний супровід особистості в процесі навчання та побудови і реалізації кар'єри. Результатом кар'єрного коучингу є визначення, усвідомлення та диференціація педагогічним працівником власних кар'єрних цілей і способів їх досягнення. Одним з провідних методів у змісті вищезазначених технологій є метод створення кар'єрограми педагога.. Усвідомлюючи стратегію власного особистісно-професійного розвитку, педагогічний працівник отримує потужний психологічний стимул для руху вперед, оскільки він пов'язує свої довгострокові плани кар'єрного зростання з планами розвитку освітнього закладу, де він працює.

Використання розроблених технологій в психолого-педагогічній практиці забезпечує вирішення проблем особистості щодо кар'єрного розвитку, дозволяє враховувати складність професійної кар'єри педагога в процесі визначення мети, мотивів і спрямованості особистості, уможливорює корекцію бачення педагогом власної кар'єри, передбачає профілактику синдрому вигорання та зниження негативних наслідків кар'єрних криз.

Література

1. Ігнатович О.М. Теоретико-методологічні засади психологічного консультування дорослих з проблем кар'єрного розвитку / О.М. Ігнатович // Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності: збірник матеріалів І науково-практичної конференції (30-31 березня 2017 року) / ред.колегія: В.П. Андрущенко, В.Г. Кремень, Н.Г. Ничкало; укл. Н.В. Гузій. – Київ: вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2017 – с.280-284.

2. Цымбалюк А. Э. Характеристика основных проблем психологии карьерного развития // Ярославский педагогический вестник. 2016. №6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/harakteristika-osnovnyh-problem-psihologii-kariernogo-razvitiya> КиберЛенинка: <https://cyberleninka.ru/article/n/harakteristika-osnovnyh-problem-psihologii-kariernogo-razvitiya>.